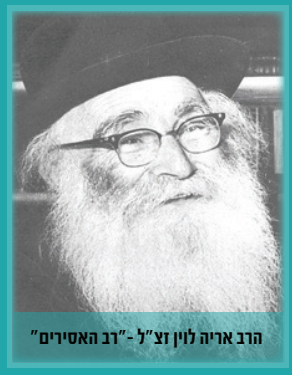
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

כ"ה חשון תשע"ט

גליון מספר 97

פרשת חיי שרה

דרך חיים

מכובדינו היקרים,

בסיומה של הפרשה מגיעה רבקה יחד עם אליעזר על מנת להינשא ליצחק אבינו. באותה שעה יצחק יוצא "לשוח בשדה", ורבקה בראותו נרתעת ונופלת מעל הגמל.

מה גרם לרבקה ליפול מעל הגמל בראותה את יצחק אבינו? והלא חז"ל דרשו שיצחק באותה שעה התפלל תפילת מנחה, ומדוע בשעת תפילתו מעורר יצחק חרדה כה עמוקה בליבה?

חכמינו ז"ל תיארו במדרשים שונים את דמותו של יצחק באותה השעה. בלשון אחד המדרשים מובא שיצחק היה באותה השעה עם ראשו למטה ורגליו כלפי מעלה, כפי שנמצאים בעולם העליון. במדרש אחר מופיע שראתה אותו מתפלל עם ידיו למעלה מראשו. אופן תפילתו של יצחק אבינו ע"ה מלמד על כל צורת הקשר שלו עם רבש"ע;

יצחק מסר את כל הנהגתו והשתדלותו, המרומזת בידיים, לה' יתברך. בשונה מאביו אברהם אין יצחק מסתובב ומגייר את האנשים, ואפילו במישור של חפירת הבארות, המרמזים על הוצאת גילויי מים-תורה חדשים בעולם, עיקר עיסוקו בפתיחת הבארות שחפר אברהם אביו ולא ביצירת בארות חדשים. את אשתו לא השיג יצחק בהשתדלותו, כי אם מכח השליחות של אברהם לאליעזר. גם בראותו את בנו יוצא חלציו- עשו יוצא לתרבות רעה לא מעיר לו יצחק, אלא אדרבה רואה לנכון לתת לו את ברכת הבכורה. יצחק סבר שאם הקב"ה סידר שעשו יהיה הבכור, הרי שיש לו לבטל דעתו לדעת קונו ולעשות כדרכו. את ראייתו מאבד יצחק מקטורת העבודה זרה שמקטרות נשות עשו בחדר שלידו, ובכל זאת לא מעיר על כך יצחק, מתוך הבנה שהנהגת ה' היא המנהיגה את כל המציאות ו"שוא תשועת אדם".

רבקה, עזר כנגדו, תכונה אחרת הייתה עימה. כשהתרוצצו הבנים בקרבה היא הולכת "לדרוש את ה'". היכן היא עושה זאת? בבית מדרשם של שם ועבר. והלא מצופה שתדבר על כך עם בעלה הצדיק. אלא שהנהגתו המופלאה של יצחק הייתה כאמור לקבל את הנהגת ה' בביטול גמור במדרגה כזו שאין רבקה נוקטת בה. בעניין ברכת הבכורה פועלת רבקה בהשתדלות עצומה, עד כדי רמאות חלילה ועיקול המציאות, בכדי שיעקב הראוי לברכה לפי ראות עיניה יזכה בה. גם בעניין נשותיו של עשו הולכת רבקה

המשך בעמוד הבא

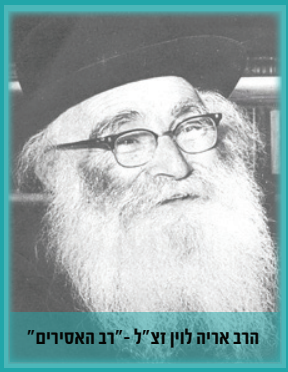
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

ומתלוננת על מציאותם בפני יצחק בבקשה שיורה ליעקב לנהוג אחרת.

יצחק אבינו חי את העולם העליון בתוך העולם הזה, ומבטל את כל השתדלותו חריצותו והנהגתו כלפי הקב"ה. מדרגה זו היא שתביא לעתיד לבוא שדווקא יצחק אבינו יהיה זה שיראה לנו בניו את הקב"ה בעינינו. טבע זה הוא שנתבע באומה הישראלית לכל אורך הדורות לבטל רצונם מפני רצון המקום, גם כשהחשבונות האנושיים והשכליים הורו אחרת.

שבת שלום ומבורך,

חיים אידלס

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

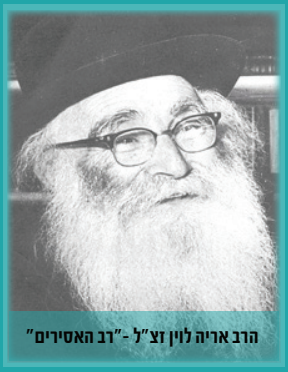
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

מנהג היה בתלמוד תורה 'עץ חיים' באותם ימים, לשגר לחתן בר מצווה כדורון דרשה ספר שנקנה בכספי החברים לספסל הלימודים. כל תלמיד היה נותן סכום כספי קבוע, קונים ספר, ואין הספר ניתן כשי כל עוד לא עלה על העמוד הראשון קולמוסו של רבי אריה. בכתב ידו המיוחד והנדיר היה כותב את ההקדשה בשם החברים. מתנה ללא הקדשה של רבי אריה - כגוף ללא נשמה.

מספר רבי שניאור מייזליש:

בכיתתי למד תלמיד אחד, בנם של עניים מרודים, אשר מחמת הדחק לא היה ביכולתו להשתתף בקניית דורון לחברים שהגיעו למצוות. כאשר הגיע אותו תלמיד למצוות, לא אבו התלמידים לקנות לו ספר מתנה לבר-מצווה.

יומיים לפני הבר-מצווה, פגשני רבי אריה ושאלני: "מדוע לא הביאו אליי את המתנה עבור פלוני על מנת שאכתוב את ההקדשה כמקובל? הרי בעוד יומיים הבר מצוה". השבתי לו, שמאחר ותלמיד זה לא השתתף בקניית מתנה לשאר התלמידים, על כן אין קונים גם לו.

"לך לביתי", ציווה עלי רבי אריה, "ואמור לאשתי שתיתן בידך את ה'חמישה חומשי תורה' הנמצאים על המדף העליון שבארון הספרים והביאם אלי". עשיתי כמצוותו, אך משהבאתי את הספרים נאנח ואמר: "לא, לא לאלו התכוונתי. אנא חזור ואמור לאשתי שתחיה כי על המדף

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

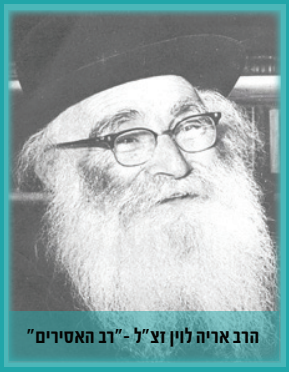

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

העליון מונחים 'חמישה חומשי תורה' חדשים שניתנו לבני חיים יעקב כמתנה לבר מצוה. החומשים הללו שהבאת אליי אינם חדשים ולא יאה לתתם כמתנה לבר מצוה, ואילו החומשים של בני חדשים הם וטרם השתמש בהם"...

ואכן, הורדו הספרים החדשים ורבי אריה כתב הקדשה בשם כל התלמידים, וכך זכה גם תלמיד זה למתנה בזכותו של רבי אריה. בשעת כתיבת ההקדשה אמר רבי אריה: "מי יודע כמה צער היה מצטער אותו תלמיד בראותו את בני כיתתו באים לשמחתו בידיים ריקניות, והרי זו שפיכות דמים ממש! וכי בשל כך שנבצר ממנו מלהשתתף בשל אחרים - אשם הוא? חלילה! צריך לעשות הכל ובלבד למנוע צער מנער שבן עניים הוא...".

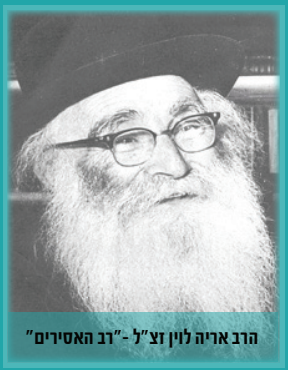
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אדם שלא היה בידיו טלית ותפילין וקיבלם אחר אמירת "ברכו" שקודם ברכת 'יוצר'- יפסיק 'בין הפרקים' (כפי שהסברנו מה הוא בשבוע שעבר) ויברך עליהם. כך נהגו בני עדות המזרח, כדעת מרן הבית יוסף. אך בני אשכנז שיוצאים ביד רמ"א פוסקים שאין מברכים על הטלית עד אחר תפילת שמונה עשרה, ואילו על התפילין יברך עם הנחתן.

עניין נוסף הנוגע להפסקה בין הפרקים הוא מה עושה אדם אשר בשעת קריאת שמע וברכותיה נקרא לעלות לתורה, כגון שאיחר לתפילה; למעשה אנו פוסקים שאם קראוהו לעלות לתורה יכול לעלות לתורה אף שנמצא 'באמצע הפרק', מפני כבודה של תורה. אמנם אם היכולת בידו ישתדל להגיע לסוף הפרק ואז יעלה לתורה, אך לא יעכב את הציבור בשביל כך. הוא הדין אם אין בבית הכנסת מי שיקרא בתורה אלא הוא, שיכול לגשת ולקרוא בתורה. כן אם שוכח הגבאי את שמו בשעת ה"מי שבירך" יכול להזכירו את שמו מפאת כבודו של הגבאי, שמצב שכזה נחשב כ"משיב מפני הכבוד", אך אל לו לבקש מהגבאי שיעשה "מי שבירך" ולא ידבר כלל מעבר לברכותיו על התורה (ואף לא יקרא בשקט עם הקורא). אך בני ספרד נמנעים במצב שכזה מלעלות לתורה. ונסייג שכל האמור לדעת האשכנזים הוא דווקא אם כבר קראוהו, אך אם לא קראוהו ויש חשש שיקראוהו (כגון שאין כהן או לוי מלבדו וכדומה) ידאג לצאת מבית הכנסת על מנת להימנע מכך. כמובן שאם הגבאי עצמו נמצא במהלך קריאת שמע וברכותיה אינו יכול להעלות אחרים לתורה, אלא יסמן לאדם אחר שיחליפו בתפקיד.

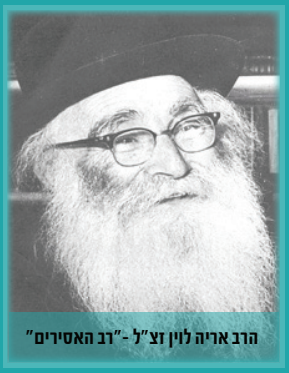
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | שלום הרב, התארחתי במקום מסוים והיה חסר אחד למניין, בין המתפללים החל דיון האם מותר לצרף את אחד הילדים הקטנים שהגיעו לבית הכנסת עם חומש בידו על מנת להחשיבו כך לעשירי.

האם הדבר אפשרי?

תשובה | בשו"ע (סי' נ"ה ס"ד) מובא שיש אומרים שקטן מגיל שש שיודע למי מברכים מצטרף למניין עשרה לכל דבר שבקדושה. וסיים מרן שאין נראים דבריהם. אולם מרן הרמ"א (שם) פסק שבשעת הדחק יש נוהגים להקל.

והוסיף מרן המשנה ברורה שבזמננו בשעת הדחק נותנים ביד הקטן חומש ומצרפים אותו. וסיים שהרבה אחרונים אינם מקילים בזה גם בשעת הדחק בשום אופן. במקור המנהג נפרט שהמחצית השקל כתב בשם הב"ח עפ"י התוספות (ברכות מח.) שכדי שהקטן יצטרף למניין הוא צריך להחזיק חומש שנכתב על גבי קלף בידו. כיום זה שייך בספר-תורה בלבד, ולא ניתן לקטן שאינו יכול לשמור על גוף נקי להחזיק את ספר התורה, משום שיש בכך זלזול בכבודה של התורה, כפי שהאריך הגר"מ פיינשטיין.

מצד שני היו שהקלו שיכול להצטרף גם בלי להחזיק ספר-תורה בידו, בהם: שו"ע הרב, סידור היעב"ץ (הל' ברכה"ש סי' ח'), שו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קס"ב), עפ"י דברי המגן אברהם והגר"א (שם). אך כל זה הוא רק במקום שיש חשש שהמניין יתבטל או בשעת חירום או שהיו עשרה ואחד יצא, כפי שהאריכו בזה המנחת יצחק (ח"א סי' צ"ג), המהרש"ג (ח"ב סי' מ') ובצל החכמה (ח"ד סי' ל"ג). וכפי שמעיד על עצמו בעל שו"ת שרגא המאיר (ח"ז סי' ע"ו) שצירפו אותו בשעת מלחמה למניין.

אמנם היו שחלקו על כך נחרצות ולא התירו לעשות כן בשום אופן, הרי הם הפתחי תשובה (שם), הנצי"ב (משיב דבר סי' ט'), ערוך השלחן, פני מבין (סי' כ"ד), לבושי מרדכי (ח"א סי' כ'). ומצאתי בהליכות שלמה שלדעת מרן הגרש"ז אויערבאך שמה שאסר מרן המשנה ברורה הוא אף אם המניין יתבטל לחלוטין. וביותר יש לספרדים להחמיר בזה בכל תוקף, כפי שהאריכו מרן הכף החיים, שסבר שאף דברי מרן הרמ"א לא הובנו היטב, וכן סברו הישכיל עבדי (ח"ה

המשך בעמוד הבא

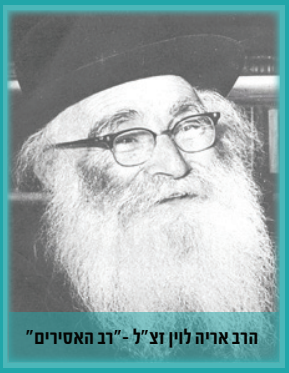
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

המשך תשובה |

סי' כ'), אור לציון (ח"ב סי' ה') והיביע אומר (ח"ד סי' ט', ח"ט סי' ק"ד).

לכן להלכה נחמיר ולא נצרף קטן למניין, אם לא בשעת חירום במניין אשכנזי כשהקטן אחוז בספר תורה בידיו.